

Stručni rad

RADIONICE ZA POTICAJ NADARENOSTI U OSNOVNOJ ŠKOLI

Aleksandra Ključevšek, učiteljica razredne nastave

OŠ dr. Jožeta Pučnika Črešnjevec

Sažetak

U školi u kojoj predajem nastavnici već dugi niz godina rade razne oblike rada s nadarenim učenicima. Nadarenost potičemo u nastavi s individualizacijom i diferencijacijom, na dodatnoj nastavi, u pripremama za natjecanja, u interesnim aktivnostima, u produženom boravku i raznim radionicama. Učenici sudjeluju u sportskim i kulturnim događajima, pomažu u pripremi likovnih izložbi... Na početku školske godine, mi učitelji potencijalno nadarenim i nadarenim učenicima nudimo različite aktivnosti u kojima će razvijati svoje potencijale. Od 1. do 5. razreda nudimo im likovne, matematičke, prirodoslovne radionice i radionice obogaćivanja rječnika. Učenici biraju aktivnosti koje bi željeli pohađati. Razrednik, učitelji i savjetodavna služba izrađujemo individualizirani program na temelju motivacije, interesa i sposobnosti učenika. U nastavku ću vas upoznati s aktivnostima koje provodim na radionici za bogaćenje rječnika. Uključuje učenike 4. i 5. razreda.

Ključne riječi: promicanje nadarenosti, nadareni, radionice bogaćenja rječnika, igre riječima

1. Uvod

Nadareni učenici su oni koji, bilo u vrtiću ili u školi, pokazuju visoke potencijale ili postignuća u intelektualnim, kreativnim, posebno akademskim, vodstvenim i/ili umjetničkim područjima ili sportu.

Ovim učenicima škola osigurava odgovarajuće uvjete za odgoj i obrazovanje prilagođavajući njihove sadržaje, metode i oblike rada i omogućavajući im uključivanje u dopunsku nastavu, druge oblike individualne i grupne pomoći i druge oblike rada.

Osim uobičajenih nastavnih planova i programa, nadarenim i talentiranim učenicima potrebna je i nastava i aktivnosti prilagođene njima kako bi razvili svoje vještine, pa im nudimo razne radionice u našoj školi. Radionicu Igre riječima pripremam i vodim sama.

2. Definicija nadarenosti

Nadareni učenici su oni sa stvarno visokim postignućima, kao i oni koji imaju samo potencijal za iznimna postignuća. Nadarenost se shvaća kao zbroj urođenih i stečenih čimbenika koji omogućuju natprosječno stvarna ili latentna, osobno ili društveno korisna stvaranja u jednom ili više područja.

Nadarenost može biti opća ili specifična. Za visoku opću sposobnost, koja omogućuje postizanje izvrsnih rezultata, obično koristimo izraz „nadarenost“, a za visoke specifične sposobnosti pojam „talent“. [3]

2. 1. Karakteristike nadarenih učenika

Nitko od nadarenih učenika nema sve navedene karakteristike, ali se obično smatra da lako i brzo uče, uporni su, postavljaju puno pitanja i izrazito su znatiželjni. Imaju smisla za humor i otvoreni su za nove ideje. Osim toga, obično koriste vokabular širokog opsega, koji je dubinski i zahtjevan, te ih odlikuju mentalna gipkost te oštro i kritičko zapažanje. Oni su sposobni biti duže koncentrirani i imaju originalan pristup rješavanju problema.

Opće obrazovanje im je opsežno, strastveni su oko zanimljivih problemskih zadataka, žele do savršenstva završiti zadatke, dosadne su im rutinske i mehaničke zadaće. Zanimaju ih problemi odraslih, puno se bave moralnim pojmovima. Daju neobične, rijetke i jasne odgovore. Ne boje se biti drugačiji (osobito u kognitivnom smislu). Kritični su prema sebi i drugima, imaju visoko razvijenu empatiju, visoko samopouzdanje i samopoštovanje, emocionalno su uravnoteženi i veseli. [3]

2. 2. Prepoznavanje nadarenih učenika

U Sloveniji je 1999. godine bio prihvaćen koncept „Otkrivanje i rad s nadarenim učenicima u devetogodišnjoj osnovnoj školi“, kojeg je formiralo „Strukovno vijeće Republike Slovenije za opće obrazovanje“. Opisuje proces identifikacije nadarenih učenika.

Identifikacija nadarenih učenika odvija se u tri koraka:

- ✓ evidentiranje
- ✓ identifikacija
- ✓ upoznavanje roditelja. [2]

2. 3. Osnovni principi rada s nadarenim učenicima:

- proširivanje i produbljivanje osnovnih znanja,
- brži napredak u procesu učenja,
- razvijanje kreativnosti,
- korištenje viših oblika učenja,
- korištenje kooperativnih oblika učenja,
- uvažavanje specifičnih sposobnosti i jakih interesa,
- uvažavanje individualnosti,
- promicanje neovisnosti i odgovornosti,
- briga za integrirani osobni razvoj,
- raznolikost ponude i omogućavanje učenicima slobodu biranja,
- uspostavljanje mentorskih odnosa između učenika i nastavnika ili drugih nositelja programa,
- briga da nadareni učenici budu pravilno prihvaćeni u svom razrednom i školskom okruženju,
- stvaranje mogućnosti za povremena druženja prema njihovim posebnim potrebama i interesima. [2]

3. Bogat rječnik

Riječi su znakovi kojima nešto imenujemo (npr. biće, stvar, svojstvo, broj, radnju, vremenski period, sebe ili adresat, svoje mišljenje ili doživljaje...). Zato svaka riječ nešto znači – dakle ima značenje.

Bogat rječnik nije samo savladavanje što većeg broja riječi, već i svladavanje što više značenja jedne riječi.

Bogat rječnik nam pomaže da lakše i bolje komuniciramo usmeno ili pismeno. Važan je kako u slovenskom tako i u stranim jezicima. Možemo ga širiti na različite načine: čitanjem, slušanjem, promatranjem, razgovaranjem, rješavanjem križaljki, rebusima i specijaliziranim igrama. Kada ih učenici riješe, automatski uče nove riječi i njihova značenja.

3. 1. Igre riječima – radionice za promicanje nadarenosti kod učenika

Radionice su namijenjene učenicima 4. i 5. razreda. Učitelji razvijaju rječnik kroz sustavne vježbe.

Kroz aktivnosti razvijamo sposobnosti i interese nadarenih i potencijalno nadarenih učenika.

Učenici kroz igru:

- šire i obogate svoj rječnik,
- razvijaju logičko razmišljanje,
- formiraju pozitivan stav prema materinskom jeziku.

3. 2. Igre riječima

Rebusi

Rebus je zagonetka u kojem se odgovarajuća riječ ili izraz mora identificirati na crtežima stvari, slova ili znakova.

Križaljke

Križaljka je verbalna zagonetka, koja se obično postavlja kao mreža crnih i bijelih polja, na bijela polja je potrebno postaviti riječi tako da se slova vodoravnih i okomitih riječi podudaraju. Riječi koje treba unijeti dane su s opisom ili nagovještajem.

Scrabble

je abecedna (verbalna) igra na ploči s 15 × 15 polja; određena polja se nagrađuju.

Broj igrača: 2 - 4

Pribor: ploča s 15 × 15 polja. U igri se nalazi 100 pločica sa slovima.

Svrha: sastavljanje međusobno povezanih riječi na ploči za igru Scrabble pomoću pločica sa slovima koje imaju različite vrijednosti.

Cilj igre je postići što bolji rezultat. Svaki igrač se natječe za najveći broj bodova i stoga svoje pločice slova koristi u takvim kombinacijama i na takvim mjestima koja mu daju prednost u vrijednosti slova i nagradnih bodova na ploči za igru.

Boggle

je igra riječi.

Broj igrača: izborno

Pribor: šesnaest kockica sa slovima se nasumično miješa i stavlja na ploču za igru, nakon čega igrači traže riječi na mreži veličine 4x4. Vrijeme je obično ograničeno na tri minute i mjeri se pješčanim satom.

Svrha: pronaći i napisati što više riječi sa tri ili više slova. Riječi moraju biti sastavljene od susjednih slova u bilo kojem smjeru, vodoravno, okomito ili dijagonalno.

Iste kocke (ili slova) ne smiju se koristiti dvaput u riječi. Vlastita imena nisu dopuštena. Riječi se boduju prema duljini.

Olimpijada riječi

Broj igrača: izborno

Pribor: /

Svrha: Poboljšanje vokabulara Svaki igrač pokušava izgovoriti što više riječi u minuti na isto slovo koje je odredio suigrač (ili odrasla osoba). Potonji također broji pravilne riječi. [1]

Raskrižje

Broj igrača: izborno

Pribor: papir i olovka

Svrha: obogaćivanje rječnika.

Osim papira za pisanje i olovke, potreban nam je sat za ovu igru pisanja. Smislite neku riječ, kao što je npr. RASPUST. Napišite riječ od gore prema dolje i odozdo prema gore desno od nje. Sada odredite koliko dugo igra treba trajati. Za to vrijeme svi moraju unijeti riječi koje počinju lijevim slovom i završavaju desnim. Tko je prvi među vama, pobijedio je i smije izmisliti riječ za sljedeći krug. [1]

Tko ima istu rimu?

Broj igrača: izborno

Pribor: karte s rimama

Svrha: rime.

Učenici iz torbe izvlače karte s rimama. Plešu uz glazbu. Kad glazba prestane, gledaju kartu i traže nekoga tko ima rimu za njihovu riječ. [1]

Skriveni predmet

Broj igrača: izborno

Pribor: vrećica s predmetom

Svrha: opisivanje svojstava dodirrom.

Predmete od različitih materijala stavljamo u vrećicu ili kutiju s otvorom. Vrećica putuje u krug. Učenici pipaju i opisuju predmete: glatko, meko, toplo, hladno,

hrapavo... Kad vrećica napravi krug, izvadimo predmet: oni imenuju predmet i tvar od koje je napravljen. [1]

Što se skriva u vrećici 1?

Broj igrača: izborno

Pribor: razni predmeti

Svrha: nadređeni pojmovi.

U vrećici (kutiji) imamo razne artikle i to odjeću (šal, rukavice, vestu...), kape (šešir, šal, šešir), pribor za jelo (žličica, vilica, žlica - bez noža) i igračke (iz kutka za igru). Učenici dodirom prepoznaju predmete, govore za što ih koristimo i izgovaraju nadređeni pojam te riječi. Svi artikli su razvrstani u 4 grupe (prstenovi) i dodaju nadređeni pojam - natpis ODJEĆA, POKRIVALA, PRIBOR ili IGRAČKE. [1]

Što se skriva u vrećici 2?

Broj igrača: izborno

Pribor: vreća, razni predmeti

Svrha: opisivanje svojstava predmeta.

U vrećicu stavljamo meke, tvrde, bodljikave i glatke stvari. Odabrano dijete s povezom na očima dodiruje predmet, imenuje ga i govori kakav je na dodir. Također može reći dva svojstva. [1]

4. Zaključak

Jako volim stvarati i voditi radionicu Igara riječi jer u njoj sudjeluju učenici koji su jako motivirani za ovaj oblik rada. Ove igre riječima također su prikladne za obogaćivanje nastave, dodatne nastave ili za provođenje slobodnog vremena. Kroz igru učenici ne samo da obogaćuju svoj vokabular, već i treniraju pamćenje, razvijaju pažnju, ustrajnost... Igraju u parovima ili u grupama. Pritom se pridržavaju pravila i doživljavaju zadovoljstvo uspješno obavljenim zadacima – jačaju međusobne kontakte i društvene odnose. Stečeno znanje pokazuju na nastavi, dodatnoj nastavi i u svakodnevnom životu.

5. Literatura

[1.] Jezikovne igre. URL: <http://cms.siel.si/documents/131/docs/jezikovne-igre-1.pdf>

[2.] (10. 1. 2022)

[3.] Strokovna izhodišča posodobitve Koncepta odkrivanja nadarjenih otrok, učencev in dijakov ter vzgojno-izobraževalnega dela z njimi. Ljubljana (2019) Zavod RS za šolstvo. URL: https://www.zrss.si/pdf/strokovna_izhodisca_nadarjeni.pdf

[4.] (11. 1. 2022)

[5.] Žagar, D., Artač, J., Bezič, T., Nagy M., in Purgaj, S. (1999). Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli. Ljubljana: MIZŠ.